

УДК 378.147

Фоменко Г.Р., Карайкозін А.Ю, Савченко А.В.

м. Харків, Україна

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

САМОСТІЙНА РОБОТА, ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЗВО

Прогрес науки і техніки, інформаційних технологій супроводжується значним зростанням наукової інформації і пред'являє більш високі вимоги в області освіти. До постійно зростаючих вимог в освіті є оновлення, модернізація загальних і професійних знань та умінь спеціаліста. Специфіка навчального процесу, в організації якого самостійній роботі магістра відводиться значна частина, передбачає підготовку конкурентноздатного, компетентного, відповідального, володіючого своєю професією спеціаліста [1].

Практикою доведено, що тільки ті знання, які студент здобув самостійно, завдяки власному досвіду, думці і дії, будуть насправді міцні. Якщо навчальний матеріал опрацьовується самостійно, то отримані знання будуть довготривалими, що є необхідним у майбутній професійній діяльності. Фахівець повинен орієнтуватись у завданнях, обставинах, щоб приймати та реалізувати ефективні рішення. Цього можна досягти лише за умов придбання умінь самостійно працювати.

Самостійна робота сприяє формуванню інтелектуальних та творчих якостей, необхідних майбутньому спеціалісту. Вона виховує потребу постійного поповнення своїх знань, прагнення

до самоосвіти, сприяє розвитку працелюбності, організованості і ініціативи.

Предметно і змістовно самостійна робота магістрів визначається державним освітнім стандартом, діючими навчальними планами згідно освітніх програм, програмами навчальних дисциплін.

Організація самостійної роботи магістрів має свою специфіку, яка заключається в спеціалізованій профільній підготовці до майбутньої професійної, наукової та дослідницької діяльності. Посилення ролі самостійної роботи магістрів спрямоване на розвиток умінь вчитися, орієнтацію на активні методи отримання знань, розвиток творчих здібностей. Навчання в магістратурі передбачає активну участь магістрів в освітньому процесі, перехід від колективної до індивідуальної форми навчання, підвищення відповідальності за результатами [2].

Магістр з початку вивчення навчальної дисципліни отримує інформацію про всі форми самостійної роботи з визначенням обов'язкової і самосійної роботи, яка контролюється в тому числі і вибірково. Завдання для самостійної роботи чітко формулюються, на їх виконання відводиться кількість годин згідно з навчальною програмою.

Задачами самостійної роботи магістрів є:

- систематизація і закріплення отриманих теоретичних знань і практичних умінь;
- поглиблення і розширення теоретичних знань;

- формування умінь використовувати нормативну, довідкову, спеціальну та іншу літературу;
- розвивання пізнавальних здібностей, творчої ініціативи, самостійності, відповідальності та організованості;
- формування самостійного мислення, здібностей до саморозвитку, самоудосконаленню та самореалізації;
- розвиток дослідницьких умінь;
- використання матеріалів отриманих в ході самостійних занять на семінарах, практичних та лабораторних заняттях, при підготовці курсових робіт для ефективної підготовки до заліків та іспитам.

Відповідно із місцем проведення самостійна робота розподіляється на аудиторну і позааудиторну.

Аудиторна самостійна робота реалізується при проведенні практичних і семінарських занять, виконання лабораторного практикума. Аудиторна самостійна робота проводиться під контролем викладача, який під час виконання завдання може дати консультації по виникаючим питанням.

Позааудиторна самостійна робота – це навчальна, навчально-дослідницька, науково-дослідницька робота, що спрямована на формування компетенцій. Ця робота виконується у позааудиторний час згідно завдання, при методичному керівництві викладача, але без його безпосередньої участі.

Основними видами самостійної роботи магістрів без участі викладачів є:

- формування і засвоєння змісту конспекту лекцій, рекомендованої лектором навчальної літератури, електронних підручників та інш;
- підготовка рефератів;
- підготовка до практичних та лабораторних робіт, їх оформлення;
- підготовка розділів курсових проектів;
- виконання розрахунково-комп'ютерних і індивідуальних робіт та інш;
- підготовка до контрольних робіт.

Основними видами самостійної роботи магістрів за участю викладачів є:

- поточні консультації;
- прийом результатів практичних занять;
- захист лабораторних робіт;
- виконання курсових проектів;
- виконання науково-дослідницької роботи;
- проходження і оформлення результатів практик;
- виконання дипломної магістерської роботи.

Види і форми самостійної роботи перетинаються і доповнюють друг друга. При розгляді проблем організації самостійної роботи магістрів, частіш за все мають на увазі поза аудиторну роботу. Так як позааудиторна самостійна робота є найбільш трудомісткою, але при цьому вона є невід'ємним і обов'язковим елементом реалізації компетентнісного підходу в освіті [1, 3].

Важливою є методика організації самостійної роботи магістрів, яка залежить від структури, характеру і особливостей дисципліни, що вивчається. Значним показником є обсяг годин для її вивчення, різновиди завдань для самостійної роботи магістрів та їх індивідуальних особливостей і умов навчального процесу.

В процесі організації самостійної роботи магістрів можна виділити наступні етапи:

- підготовчий – визначення мети, складання програми, підготовку методичного забезпечення, підготовку обладнання;
- основний – реалізація програми, пошук інформації, переробка, використання, передавання знань, фіксування результатів, організація проекту роботи;
- заключний – оцінка значності і аналіз результатів, їх систематизація, оцінка ефективності програми і прийомів роботи, висновки за напрямками оптимізації праці.

Процес організації самостійної роботи магістрів покладається на: факультет, кафедру, навчальний та методичний відділи, викладачів, ТСО та ін. В процесі самостійної роботи магістр набуває навички самоорганізації, самоконтролю, самоврядування і ставати активним самостійним представником навчальної діяльності. В ході виконання самостійної роботи магістр повинен:

- засвоювати матеріал, який пропонується викладачем на самостійну роботу;
- планувати самостійну роботу згідно із графіком;

- самостійну роботу магістр повинен здійснювати згідно обсягів передбачених навчальним планом і робочою програмою;
- виконувати самостійну роботу і представити результати у строки, які регламентує графік виконання робіт [2, 3].

В той же час, в ході виконання самостійної роботи магістр може виконувати роботи понад тих, що рекомендовані викладачем:

- самостійно визначати обсяг матеріалу для роботи;
- пропонувати додаткові теми та питання для самостійного опрацювання;
- пропонувати обґрунтований індивідуальний графік виконання самостійної роботи;
- пропонувати свої варіанти організаційних форм самостійної роботи;
- використовувати для самостійної роботи навчальні посібники, методичну літературу, розробки кафедри понад тих, що рекомендовані викладачем;
- проводити самоконтроль результатів самостійної роботи.

Самостійна робота магістрів повинна впливати на формування особистості майбутнього спеціаліста. Використання різноманітних організаційних форм і методів самостійної роботи, сучасного методичного забезпечення, інформаційних технологій сприяють професійному зростанню, та творчим, науково-дослідницьким досягненням.

Література:

1. Цюприк А.А. Основні підходи до проблеми організації самостійної роботи студентів. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2003. № 6. С. 100-108.
2. Буряк В.О. Керування самостійною роботою студентів. Київ. Вища школа. 2001 № 4-5.
3. Гулецька Я.Г. Організація самостійної роботи магістрів з використанням інформаційних технологій. Вісник НТУУ «КПІ» Вип.3. 2009. С. 75-80.